

ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

Ступінь вищої освіти	бакалавр	Форма навчання	денна/ заочна	Навчальний рік/ семестр	перший рік 1 семестр
----------------------	----------	----------------	------------------	----------------------------	-------------------------

Силабус

Назва навчальної дисципліни	Сучасна українська літературна мова Фонетика. Фонологія. Графіка. Лексикологія. Лексикографія. Фразеологія
Кафедра	філології
Освітня програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)
Тип дисципліни, кількість кредитів та годин	Тип дисципліни: обов'язкова Кількість кредитів: 6 Кількість годин: 180 Лекційні заняття: 36 Практичні заняття: 36 Самостійна робота: 108
Викладач(і) відповідальний(і) за викладання навчальної дисципліни (імена, прізвища, наукові ступені і звання, адреса електронної пошти викладача/ів)	Певсе Андрея Андріївна pevse.andrea@kmf.org.ua консультації щовівторка о 15.00-16.30 або за домовленістю чи електронною поштою
Пререквізити навчальної дисципліни	Вивчення навчальних дисциплін: «Вступ до мовознавства», «Старослов'янська мова», «Історія України», «Давня українська література», «Усна народна творчість (український фольклор)», систематичне застосування міжпредметних зв'язків та використання суміжної за змістом інформації сприяють глибокому й свідомому засвоєнню навчальної дисципліни.
Анотація дисципліни, мета та очікувані програмні результати навчальної дисципліни, основна тематика дисципліни	Навчальна дисципліна охоплює вивчення таких розділів українського мовознавства: Фонетика, Фонологія, Орфоепія, Графіка, Орфографія, Лексикологія, Лексикографія, Фразеологія. <i>Мета викладання:</i> сформувані цілісний науковий погляд на мову як знакову систему, засвоїти теоретичні відомості основних розділів науки про мову, про звукову будову сучасної української літературної мови, її самобутність, зокрема вивчити умови і способи творення мовних звуків, їхні акустичні, артикуляційні властивості; простежити фонемні зміни, чергування голосних і приголосних, взаємозв'язок і

взаємозумовленість звукових змін; зв'язки між звуковою і писемною формами мови; з'ясувати роль звуків у розрізнюванні значущих елементів мови, розглянути будову складу, особливості наголосу та інтонації української мови; виробити вміння й навички фонетичного, фонологічного, орфоепічного, графічного, орфографічного і лексичного аналізу слів з історичними коментарями.

Завдання навчальної дисципліни в теоретичному аспекті полягає в актуалізації знань про фонетичну, фонологічну, графічну і лексикологічну системи сучасної української літературної мови; вивченні історії виникнення української мови і писемності; засвоєнні специфіки зв'язків і залежностей у системі лінгвоодиниць, формуванні вмінь і навичок визначення й характеристики слова за ознаками активного й пасивного функціонування шляхом використання відповідної інформації з наукової літератури і словників; з'ясувати лінгвістичну природу фразеологізмів.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність усно й письмово спілкуватися українською мовою як державною в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійній діяльності.

ЗК 2. Здатність системно аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, цінувати його культурно-історичні та морально-етичні надбання та сприяти розв'язанню актуальних загальнодержавних і суспільних завдань.

ЗК 3. Здатність до критичного мислення й ціннісно-світоглядної реалізації особистості. Здатність учитися впродовж життя й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 4. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; використання інформаційних і комунікаційних технологій, зокрема для вирішення стандартних завдань професійної діяльності.

ЗК 5. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 6. Здатність діяти із соціальною відповідальністю, розуміти основні принципи буття людини, природи, суспільства.

ЗК 7. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Цінування мультикультурності та повага до неї.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Фахові компетентності (ФК)

1. ФК 4. Здатність характеризувати загальні властивості літератури як мистецтва слова, закони побудови художнього твору, особливості письменницької праці, літературні стилі, наукові методи і школи в літературознавстві.

ФК 6. Системні знання про основні періоди розвитку літератури, що вивчається, від давнини до XXI століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища.

ФК 7. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах спілкування.

ФК 8. Здатність розуміти сутність й соціальне значення майбутньої професії, основних проблем дисциплін, що визначають конкретну філологічну галузь, їх взаємозв'язку в цілісній системі знань.

ФК 9. Здатність організовувати і здійснювати навчально-виховний процес з української мови і літератури та зарубіжної літератури.

ФК 11. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 13. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 14. Здатність самостійно аналізувати мовний і літературний матеріал та робити висновки.

ФК 16. Здатність ефективно і компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (наукові панелі, конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в професійній (освітній) сфері.

ФК 17. Дотримуватись принципів академічної доброчесності.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Використовувати українську мову як державну в усіх сферах суспільного життя, зокрема у професійному спілкуванні.

ПРН 2. Аналізувати головні тенденції історичного розвитку українського народу, аргументувати свої погляди на дискусійні моменти з історії України та сучасного суспільного життя.

ПРН 7. Застосовувати філологічні знання для розв'язання професійних завдань.

ПРН 13. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефхівцями (зокрема представниками інших культур) державною мовою, усно й письмово, використовуючи концептуальні наукові та практичні знання, когнітивні вміння та навички.

ПРН 15. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ПРН 16. Уміння визначати художню своєрідність творів та творчості письменника загалом із використанням системи основних понять і термінів літературознавства.

ПРН 17. Уміння розуміти закономірності літературного процесу, художнього значення літературного твору у зв'язку з суспільно-літературною ситуацією, літературною критикою і літературною епохою.

Програма навчальної дисципліни містить 3 змістовні модулі:

Змістовий модуль 1.

Фонетика і фонологія сучасної української літературної мови.

Тема 1. Сучасна українська літературна мова як навчальна дисципліна. Походження, формування і розвиток української мови.

Тема 2. Поняття про фонетику сучасної української літературної мови. Акустичний, анатомо-фізіологічний, лінгвістичний аспекти вивчення мовного звуку.

Артикуляційні особливості голосних і приголосних звуків.

Тема 3. Фонетика і фонологія. Фонологічна система сучасної української літературної мови, її національна специфіка.

Тема 4. Звукові і фонемні зміни в мовленнєвому потоці.

Тема 5. Чергування фонем і їх варіантів.

Тема 6. Сегментні і суперсегментні одиниці.

Фраза, такт, фонетичне слово, склад, звук як сегменти мовленнєвого потоку. Наголос та інтонація - суперсегментні одиниці.

Змістовий модуль 2.

Орфоепія, графіка і орфографія. Принципи українського правопису.

Тема 7. Орфоепія, графіка і орфографія. Український алфавіт. Історія формування і становлення.

Тема 8. Принципи українського правопису. Правописні дискусії наприкінці ХХ століття. Шляхи вдосконалення українського правопису на сучасному етапі. Аналіз орфографічних словників.

Змістовний модуль 3.

Лексикологія, фразеологія та лексикографія сучасної української літературної мови.

Тема 9. Лексикологія як лінгвістична дисципліна, предмет і завдання лексикології. Аспекти лексикологічних досліджень.

Тема 10. Слово як одиниця лексичного рівня мови (лексичне значення слова. Багатозначність слова (полісемія).

Тема 11. Явище омонімії. Проблема розмежування омонімії й полісемії.

Тема 12. Лексико-семантична парадигма. Поняття про семантичне поле і лексико-семантичну групу (ЛСГ).

Найважливіші відношення між їх членами: синонімія, гіпонімія, антонімія і конверсія..

Тема 13. Лексичні шари української лексики з погляду її походження, сфер вживання. Класифікація запозичень.

Активна і пасивна лексика. Стилїстична диференціація лексики української мови.

Тема 14. Фразеологія як лінгвістична дисципліна.

	<p>Предмет вивчення фразеології. Проблема класифікації фразеологічних одиниць.</p> <p>Тема 15. Історія української лексикографії. Найдавніші українські словники. Українська лексикографія XIX-XX ст. Сучасний стан лексикографії в Україні. Типологія словникової продукції.</p>
<p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання</p>	<p>Тематичні контрольні роботи (ТКР) з тематики лекцій, практичних занять та самостійних робіт (6).</p>
<p>Інші інформації про дисципліни (політика дисципліни, технічне та програмне забезпечення дисципліни тощо)</p>	<p>Відвідування навчальних занять обов'язкове, основні вимоги до студентів: активність на практичних заняттях, дедлайн, відпрацювання пропущених занять, допуск до підсумкового контролю; дотримання правил академічної доброчесності: самостійне виконання навчальних і контрольних завдань; правильне цитування з посиланням на автора, посилання на джерела інформації.</p> <p>Навчальні заняття проводяться в спеціалізованих кабінетах, обладнаних мультимедійними проекторами; в закладі забезпечено необмежений вільний доступ до інформаційних ресурсів.</p> <p>При дистанційній або змішаній формах навчання використовується інструментарій платформи Google Classroom.</p> <p>Навчальні ресурси: презентації лекцій, плани практичних занять, методичні вказівки та практичні рекомендації до виконання завдань на сторінці курсу в Google Classroom, методичні рекомендації до підготовки і захисту творчих проєктів, виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи.</p>
<p>Базова література навчальної дисципліни та інші інформаційні ресурси</p>	<p>Базова література.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасна українська літературна мова / [Грищенко А.П., Мацько Л.І., Плющ М.Я. та ін.]; за ред. А. П. Грищенка. - 3-тє вид., допов.- К.: Вища школа, 2002. - 439с. 2. Сучасна українська мова. Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. / О.І. Бондар, Ю.О. Карпенко, М.Л. Микитин-Дружинець. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 368 с. 3. Сучасна українська літературна мова / Венжинович Н.Ф.: Навч. посібник — К.: Знання, 2008. — 304 с. 4. Сучасна українська літературна мова / за ред. С. О. Карамана. - К.: Літера, 2011. - 560 с 5. Сучасна українська мова: Лексикологія. Фонетика / За ред. А.К. Мойсієнка. - К : Знання, 2013. – 249 с. 6. Сучасна українська літературна мова : підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл. / [М.Я. Плющ, С.П. Бевзенко, Н.Я. Грипас та ін.]; за ред. М.Я. Плющ. – 7-ме вид., стер. – К. : Вища шк., 2009. – 414 с.

7. Жовтобрюх М.А. Курс сучасної української літературної мови / М.А. Жовтобрюх, Б.М. Кулик. – [4-е вид.]. – К. : Вища школа, 1972. – 402 с.
8. Зубков М. Сучасний український правопис: Комплекс. довід. / М. Зубков. – Х.:Торсінг, 2002. – 208 с.
9. Тоцька Н.І. Голосні фонемі української літературної мови. – К.: Вид-во Київ. ун-ту, 1973. – 192 с.
10. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика, орфоєпія, графіка, орфографія / – К.: Вища шк., 1981.
11. Український правопис / НАН України, Ін-т мовознавства ім. Потебні; Інститут української мови. – К.: Наукова думка, 2012. - 236 с.
12. Чак Є. Складні випадки правопису та слововживання /Є. Чак – К.: А.С.К., 1998. – 172 с.
13. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови. – Харків, 2002. – 1054 с.

Словники

1. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови / АА. Бурячок. – К.: Наук. думка, 2002. – 464 с.
2. Ганич В.О. Словник лінгвістичних термінів / В.О. Ганич, І.С. Олійник. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
3. Головащук С.І. Словник наголосів. – К.: Наук. думка, 2003. – 320 с.
4. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. – К., 2000.
5. Головащук С.І. Орфографічний словник української мови / Уклад.: С.І.Головащук, М.М.Пещак, В.М. Русанівський, О.О.Тараненко. – К.: Довіра, 1999. – 989 с.
6. Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник. – К.: Либідь, 1995. –192 с.
7. Єрмоленко С.Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / [С. Я. Єрмоленко, С.П. Бирик, О.Г. Тодор] ; за ред. С.Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 222 с.
8. Івченко А. Новий орфографічний словник української мови / А. Івченко. – Л.: Кальварія, 2002. – 532 с.
9. Карпіловська Є.А. Кореневий гніздовий словник української мови: гнізда слів з вершинами – омографічними коренями / Карпіловська Є.А. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2002. – 912 с.
10. Українська мова. Енциклопедія / [редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко (співголови), М. П. Павлюк та ін.]. – К. : “Укр. енцикл.”, 2000. – 752 с.
11. Шевчук С.В. Разом, окремо, через дефіс: Слов.-довід. / С.В. Шевчук. – К: А.С.К., 2003. 416 с.
12. Словник української мови у 20 томах.- Том перший-

десятий - К.: Український мовно-інформаційний фонд
НАН України. 2013 – 2019.

Додаткова література

1. Антисуржик: Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити: Посібник / Заг. ред. О. Сербенської. – Л., 1994.
2. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. – К., 1991 (та ін. видання).
3. Волощак М. Неправильно – правильно: Довідник з українського слововживання. За матеріалами ЗМІ. – К., 2000.
4. Пономарів О. Д. Культура слова: Мовностилістичні поради. – К., 2003.

Електронні ресурси

1. <http://www.nbu.gov.ua/>
2. <http://www.mova.info/>
3. <https://ukrainskamova.com/>
4. <http://mova.info/pidruchn.aspx>
5. <http://ulif.org.ua>
6. <http://www.slovnyk.net/>
7. <https://services.ulif.org.ua/expl/Entry/index?wordid=1&page=0>
8. <http://perevod.uaportal.com/>
9. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>